

ANALIZE

Analizele următoare se bazează exclusiv pe rezultatele oficiale înregistrate în cele din cele 17564 secții de vot.

Prezența la vot

Rata participării

În 2004, prezența la vot înregistrată la turul I a fost de 58,5%, mai mică decât în 2000, când se înregistrase o prezență de 65,3%. În realitate, diferența a fost de 764.805 persoane (10.794.653 în 2004, 11.559.458 în 2000). Diferența procentuală mare se explică în parte prin schimbarea modului de calcul: Dacă în 2000 (ca și la scrutinul anterior), prezența se calcula prin raportare *la numărul alegătorilor înscriși în listele electorale permanente*, în 2004 raportarea s-a făcut *la numărul alegătorilor înscriși în copia de pe lista permanentă și în listele speciale de tip 1*.

Listele speciale de tip 1 cuprind persoanele care au domiciliul pe raza secției de votare, dar din diferite motive (stabilirea domiciliului sau împlinirea vârstei de 18 ani după definitivarea listelor permanente, erori de înregistrare etc.) nu se regăsesc pe listele permanente. Includerea listelor speciale de tip 1 în stabilirea numărului persoanelor cu drept de vot dintr-o secție este justificată (aceste persoane au drept de vot și domiciliază în secția respectivă. În același timp, există posibilitatea ca unele din persoanele care au fost înscrise în aceste liste să figureze în listele permanente din alte secții (de exemplu, acolo unde aveau domiciliul la data definitivării listelor permanente), ajungându-se astfel la duble înregistrări. Prin această modificare, există posibilitatea ca numărul total al persoanelor cu drept de vot să fi fost supraevaluat în 2004.

În cifre absolute, numărul persoanelor cu drept de vot a crescut de la 17.216.782 (în 2000), la 18.449.676 (în 2004: 17.897.017 pe listele permanente și 552.327 pe listele speciale tip 1). Trebuie menționat că datele statisticii curente a INS indicau, la 1 ianuarie 2004, 17.088.071 persoane în vârstă de 18 ani și peste. Această cifră (17 milioane) este mai plauzibilă decât cifra luată în calcul de BEC (18,5 milioane) pentru calculul persoanelor cu drept de vot, mai ales pentru că studiile demografice indică, după 1990, o tendință generală de scădere a populației României, iar cohortele care au împlinit 18 ani în intervalul 2000-2004 (născute în 1982-1986) sunt mai mici decât cele anterioare.

Dacă am utiliza același mod de calcul ca și până acum (raportarea la listele permanente), atunci *rata participării la vot în 2004 a fost de 60,3%, cu 5% mai mică decât în 2000*.

Față de 2000, scăderea numărului participanților la vot la primul tur a fost mai accentuată în mediul urban, mai ales dacă avem în vedere creșterea populației urbane prin acordarea, în intervalul 2000-2004, statutului de oraș unui număr însemnat de comune.

La turul al II-lea s-au prezentat la vot mai puțini cetățeni, fenomen înregistrat și în 2000 (dar nu și în 1996). De regulă, scăderea participării la turul II se explică prin abținerea unei părți din alegătorii care votaseră la primul tur pentru candidații care au ieșit din cursă. Trebuie spus că în 2004 primii doi candidați au însumat, procentual, mai multe voturi decât în scrutinul precedent (74,8%, față de 60,5%, în 1996, și 64,6%, în 2000).

Tabelul 1 Participarea la vot, în 1996, 2000 și 2004

	Turul I			Turul II			Diferența între tururi (%)		
	total	rural	urban	total	rural	urban	total	rural	urban
1996	13,086,962	5,808,608	7,278,354	13,078,883	5,739,505	7,339,378	-0.1%	-1.2%	0.8%
2000	11,559,458	5,132,561	6,426,897	10,184,715	4,731,722	5,452,993	-11.9%	-7.8%	-15.2%
2004	10,794,653	4,840,197	5,954,456	10,112,262	4,247,622	5,864,640	-6.3%	-12.2%	-1.5%
Diferența 2004-2000	-764,805	-474,961	-289,844	-72,453	-484,100	411,647			
	-6.6%	-9.3%	-4.5%	-0.7%	-10.2%	7.5%			

Față de anul 2000, această diminuare are caracteristici diferite, și anume în mediul urban au votat la turul al doilea, în 2004, mai mulți cetățeni decât în 2000. De asemenea, diferența dintre numărul votanților la cele două tururi a fost mai mică în 2004 decât în 2000 (6,3% față 11,9%), diferență datorată aproape exclusiv abstenționismului din mediul rural.

Problema listelor speciale și a voturilor nule

Deocamdată nu avem suficiente date probate privind cazurile de vot multiplu, respectivi cetățeni care au votat de mai multe ori, pe listele speciale. Chiar dacă aceste situații ar fi inventariate, nu se va putea ști pentru cine au votat aceste persoane, deci care au fost partidele și candidații care au fost favorizate de aceste practici. Putem însă analiza din punct de vedere statistic, la nivelul secțiilor de votare, relația dintre ponderea voturilor exprimate pe liste speciale și rezultatele obținute (în secțiile respective) de principalele partide și candidați¹.

Prima observație este că există o corelație semnificativă

Tabelul 2 Corelația dintre procentul participanților la vot pe liste speciale și rezultatele înregistrate de principalele partide și candidați

			% voturi liste speciale 1 din total votanti	% voturi liste speciale 2 din total votanti	% voturi liste speciale 1 si 2 din total votanti
Camera Deputaților	% D.A. PNL-PD	Pearson Correlation	-.191(**)	-.116(**)	-.240(**)
		Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
		N	16825	16825	16825
Președinte, turul I	% U.N. PSD+PUR	Pearson Correlation	.227(**)	.084(**)	.241(**)
		Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
		N	16825	16825	16825
Președinte, turul I	% Adrian Năstase	Pearson Correlation	.236(**)	.087(**)	.250(**)
		Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
		N	16824	16824	16824
Președinte, turul I	% Traian Băsescu	Pearson Correlation	-.204(**)	-.120(**)	-.253(**)
		Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
		N	16824	16824	16824

** Corelația este semnificativă la nivelul 0.01.

¹ În această analiză am luat în considerare numai cele 16.824 secții de votare "normale" – fiind excluse secțiile speciale din țară și din străinătate.

Interpretarea coeficienților de corelație este următoarea:

- Cu cât a fost mai mare procentul de votanți pe liste speciale într-o secție de votare, cu atât procentul de voturi obținute de U.N. PSD+PUR și Adrian Năstase a fost mai mare.
- Cu cât a fost mai mare procentul de votanți pe liste speciale într-o secție de votare, cu atât procentul de voturi obținute de D.A. PNL-PD și AdTraian Bănescu a fost mai mic.

Această observație ar putea fi viciată de faptul că participarea pe liste speciale a fost mai mare în mediul rural. Aici se găsește, în mod tradițional, majoritatea electoratului PSD și, implicit, al lui Adrian Năstase. Deci este posibil ca relația constatată să fie în realitate derivată din relația existentă între mediul rezidențial și preferința pentru un anumit partid (candidat). Pentru a analiza separat cele două efecte, am utilizat analiza de regresie, care are avantajul de a izola efectele fiecărui factor (denumit variabilă independentă) care influențează o anumită variabilă (dependentă).

Tabelul 3 Coeficienți ai analizei de regresie

Variabile independente		Coeficienți nestandardizați		Coeficienți standardizați	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
Variabila dependentă: % voturi U.N. PSD+PUR	(Constant)	.256	.003		94.874	.000
	% votanți pe listele speciale	.114	.014	.056	7.903	.000
	% voturi nule	1.805	.046	.310	39.614	.000
	mediu localitate (urban=1, rural=3)	.047	.001	.278	33.688	.000
Variabila dependentă: % voturi A. Năstase, turul I	(Constant)	.227	.003		84.276	.000
	% votanți pe listele speciale	.125	.014	.063	8.695	.000
	% voturi nule	1.090	.029	.312	37.014	.000
	mediu localitate (urban=1, rural=3)	.037	.001	.222	25.106	.000

Nivelul de semnificație al tuturor coeficienților indică faptul că probabilitatea ca relația de dependență să fie întâmplătoare este nulă. Analiza de regresie arată că factorii care au favorizat scoruri pozitive pentru U.N. PSD+PUR și Adrian Năstase au fost, în ordinea importanței:

- Procentul de voturi nule din totalul voturilor valabil exprimate
- Mediul rezidențial (respectiv, mediul rural determină un scor mai bun)
- Procentul de votanți înscriși în listele speciale (tip 1 și 2) din totalul celor prezenți la vot.

Pentru a ilustra aceeași idee într-o manieră mai puțin tehnică am întreprins următoarele operații:

1. Am ordonat toate cele 16824 secții de votare ne-speciale în funcție de procentul de voturi exprimate pe liste speciale.
2. Am selectat două loturi "extreme", adică:
 - Cele 1000 de secții cu cele mai mici procente de participare pe listele speciale (media participării la vot pe liste speciale: 3%)
 - Cele 1000 de secții cu cele mai mari procente de participare pe listele speciale (media participării la vot pe liste speciale: 35%)
3. Am analizat rezultatele obținute în cele două loturi.

Tabelul 4 Scorurile medii obținute de principalele partide în loturile secțiilor de vot cu procente extreme de votanți pe liste speciale (Camera Deputaților)

extremele (1000) procent liste speciale		Total		Rural		Urban	
		% D.A. PNL-PD	% U.N. PSD+PUR	% D.A. PNL-PD	% U.N. PSD+PUR	% D.A. PNL-PD	% U.N. PSD+PUR
% foarte mic	Mean	34.00%	30.63%	19.36%	34.44%	36.25%	30.04%
	N	1000	1000	133	133	867	867
% foarte mare	Mean	23.04%	43.12%	21.42%	44.78%	33.75%	32.15%
	N	1000	1000	869	869	131	131

În secțiile cu puțini alegători pe listele speciale, Alianța a înregistrat, în medie, cu 3% mai mult decât Uniunea; în cele cu mulți alegători pe liste speciale, Uniunea a înregistrat cu 20% mai mult decât Alianța.

- În rural, Alianța înregistrează procente asemănătoare în ambele tipuri de secții, dar Uniunea înregistrează cu 10% mai mult în secțiile cu pondere mare a listelor speciale.
- În urban, diferențele sunt mai puțin semnificative: Alianța “pierde” 2,5% în secțiile cu mulți alegători pe liste speciale, iar Uniunea câștigă 2%

Am aplicat același procedeu pentru procentul de voturi nule exprimate în fiecare secție. În lotul secțiilor cu puține voturi nule, media acestora a fost 0,7%, iar în a celor cu multe voturi nule – 18%. Distribuția voturilor pentru principalele partide a fost cea din Tabelul 5.

Tabelul 5

extremele (1000) procent voturi nule		Total		Rural		Urban	
		% D.A. PNL-PD	% U.N. PSD+PUR	% D.A. PNL-PD	% U.N. PSD+PUR	% D.A. PNL-PD	% U.N. PSD+PUR
% foarte mic	Mean	40.27%	27.96%	17.71%	38.01%	43.09%	26.70%
	N	1000	1000	111	111	889	889
% foarte mare	Mean	18.02%	39.17%	18.00%	50.76%	18.35%	42.91%
	N	1000	1000	951	951	49	49

Se observă că Alianța a obținut scoruri de mai mult de două ori mai bune în secțiile cu puține voturi nule, decât în cele cu multe voturi anulate. Acest efect a fost mai pregnant în mediul urban.

Concluzia comună a celor două analize prezentate este că, *mai ales în mediul rural, procentele mari de alegători pe liste speciale și de voturi nule se asociază cu obținerea de către UN PSD+PUR și candidatul său la Președinție a unor scoruri electorale superioare mediei.*

Rezultatele votului²

Uniunea Națională PSD+PUR au obținut 3.730.352 voturi la Camera Deputaților și 3.798.607 la Senat, adică mai puțin cu 6% decât în 2000, când obținuseră 3.968.464, respectiv 4.040.212 voturi. Diferența provine în principal din mediul urban, unde Uniunea și-a diminuat bazinul electoral cu peste 200.000 voturi. Altfel spus, partidul de guvernământ și-a păstrat intact electoratul rural (scăderea corespunzând diminuării demografice a zonei rurale), dar a pierdut un susținător din zece în mediul urban.

² În acest capitol, atunci când ne referim la mediile urban și rural, avem în vedere toate cele 17564 secții de vot, inclusiv cele speciale.

În plan regional, uniunea celor două partide au obținut rezultate mai bune decât în 2000 în Transilvania (îndeosebi în Bistrița-Năsăud și Satu Mare, unde au înregistrat cu 81% și 72% mai multe voturi), dar au pierdut în celelalte regiuni, îndeosebi în București și Moldova.

Tabelul 6 Voturi obținute de PSD+PUR în 2000 și 2004, la Camera Deputaților

	Total	Rural	Urban	Transilvania	Muntenia	Moldova	București
2000	3,968,464	1,967,820	2,000,644	805,109	1,627,434	1,084,931	365,994
2004	3,730,352	1,934,124	1,796,228	885,860	1,564,348	968,010	312,134
Diferența	-238,112	-33,696	-204,416	+80,751	-63,086	-116,921	-53,860
	-6.0%	-1.7%	-10.2%	+10.0%	-3.9%	-10.8%	-14.7%

Alianța D.A. PNL-PD a înregistrat, comparativ cu suma sufragiilor obținute în 2000 de PNL și PD³, de mai mult de două ori mai multe voturi, creșterea fiind mai accentuată în mediul urban. În plan regional, creșterea cea mai substanțială s-a înregistrat în Moldova, unde a obținut de 2,5 mai multe voturi decât în 2000 (fără însă a depăși PSD+PUR în niciunul din județele moldovene). Sub acest aspect, aserțiunea conform căreia succesul alianței s-ar datora aproape exclusiv votului bucureștenilor nu se susține, întrucât creșterea a fost mai accentuată în Moldova și Muntenia.

Procentual, cele mai bune rezultate le-a obținut în județele puternic industrializate și cu grad mare de urbanizare: București, Brașov, Sibiu, Prahova, Constanța, Timiș.

Tabelul 7 Voturi obținute de D.A. PNL-PD în 2000 și 2004, la Camera Deputaților

	Total	Rural	Urban	Transilvania	Muntenia	Moldova	București
2000	1,509,628	493,459	1,016,169	535,463	483,289	257,825	233,051
2004	3,191,546	926,770	2,264,776	957,958	1,097,979	636,866	498,743
Diferența	1,681,918	433,311	1,248,607	422,495	614,690	379,041	265,692
	111.4%	87.8%	122.9%	78.9%	127.2%	147.0%	114.0%

PRM a obținut în acest an 2/3 din voturile pe care le câștigase în 2000. Pierderea cea mai substanțială a suferit-o în București, unde a pierdut peste jumătate din voturile obținute în 2004. O pierdere substanțială s-a înregistrat, de asemenea, în Transilvania, unde se pare că o bună parte din voturile acestui partid au fost recuperate de PSD+PUR. Cel mai bun rezultat l-a obținut în Gorj (unde s-a situat pe locul al doilea - 25,4%, ca și candidatul său la Președinție, Corneliu Vadim Tudor) și în Tulcea. Aceeași fusese ordinea primelor două județe, din punctul de vedere al rezultatelor PRM, și în 2000.

Tabelul 8 Voturi obținute de PRM în 2000 și 2004, la Camera Deputaților

	Total	Rural	Urban	Transilvania	Muntenia	Moldova	București
2000	2,112,027	851,096	1,260,931	705,173	771,184	408,221	227,449
2004	1,316,751	557,648	759,103	390,021	555,818	264,934	105,978
Diferența	-795,276	-293,448	-501,828	-315,152	-215,366	-143,287	-121,471
	-37.7%	-34.5%	-39.8%	-44.7%	-27.9%	-35.1%	-53.4%

³ Ar fi trebuit, poate, să includem în această analiză voturile obținute în 2000 de partidele absorbite între timp de Alianță (îndeosebi ApR – 441.228 voturi); nu am făcut-o, pentru că nu este evident că electoratul unui partid urmează integral decizia de absorbție.

UDMR a înregistrat o pierdere de 108.738 voturi, adică 14,8% din bazinul electoral din 2000. A pierdut mai mult în zonele rurale (18,8%, față de 11,3% în urban). S-a situat pe primul loc în 4 județe (Harghita, Covasna, Mures, Satu-Mare), loc pe care l-a pierdut în Sălaj.

Redistribuirea voturilor între cele două tururi

Analiza ce urmează își propune să stabilească, pornind de la rezultatele înregistrate în fiecare secție de votare, proveniența voturilor obținute la turul II de către cei doi candidați. Metoda utilizată este regresia linară, procedeu statistic prin care o variabilă (dependentă) VD este exprimată printr-o ecuație liniară, în funcție de un număr de predictori denumiți variabile independente:

$$VD = C + b_1VI_1 + b_2VI_2 + \dots + b_nVI_n$$

Cine s-a prezentat la vot în turul II?

Un factor important care a influențat rezultatele din turul 2 a fost prezența la vot. O analiză atentă a datelor privind alegătorii prezenți la urne la turul II și opțiunile de vot la primul tur al alegerilor prezidențiale relevă că:

- Traian Băsescu a reușit să atragă la vot o parte din cei care nu s-au prezentat la primul tur de scrutin. Acest fapt este confirmat și de analiza prezenței la vot pe fiecare secție de votare (vezi Tabelul 11).
- în pofida îndemnului celui pe care l-au votat în primul tur, aproximativ 87% din alegătorii lui Vadim s-au prezentat la vot în turul II
- aproximativ jumătate din electoratul maghiar care l-a votat pe Marko Bela a preferat să nu se prezinte la urne la cel de-al tur de scrutin

Tabelul 9 Analiză de regresie: determinarea procentelor participării la vot la turul II

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	5.493	1.424		3.857	0.000
ADRIAN NASTASE	0.976	0.006	0.437	164.906	0.000
TRAIAN BASESCU	1.057	0.007	0.530	147.591	0.000
CORNELIU VADIM TUDOR	0.873	0.017	0.147	51.285	0.000
GHEORGHE DINU	0.387	0.158	0.008	2.451	0.014
GEORGE BECALI	0.709	0.079	0.023	8.950	0.000
MARKO BELA	0.578	0.006	0.191	91.935	0.000
GHEORGHE CORIOLAN CIUHANDU	0.719	0.036	0.045	20.197	0.000
ALTII	0.756	0.082	0.029	9.196	0.000
Variabila dependentă: Total voturi valide exprimate in turul II					

Tabelul 10 Calculul numărului votanților la turul II

	Coef de regr.	Turul I	Turul II (estimare)
ADRIAN NASTASE	98%	4278806	4176523
TRAIAN BASESCU	106%	3545148	3748107
CORNELIU VADIM TUDOR	87%	1313695	1146266
GHEORGHE DINU	39%	113321	43904
GEORGE BECALI	71%	184549	130927

MARKO BELA	58%	533446	308207
GHEORGHE CORIOLAN CIUHANDU	72%	198394	142617
ALTII	76%	284663	215293
Total		10452022	9911844

Comparând volumul de votanți estimat (9.911.884) cu cel real înregistrat la turul al doilea (10.008.314), constatăm că diferența este de acceptabilă, respectiv de 0,96%.

Tabelul 11 Secții de votare în care prezența la urne a fost mai mare⁴ în turul II decât la turul I

	Nr. de alegatori	Procent A. Năstase	Procent T. Băsescu
Turul I	1731832	49.8%	11.2%
Turul II	1898183	54.4%	45.6%
diferența	166351	+4.6%	+34.4%

Redistribuirea voturilor candidaților ieșiți din cursă

Analizând voturile obținute de Adrian Năstase și Traian Băsescu în turul II în funcție de voturile obținute de cei 12 candidați în primul tur⁵ putem observa că:

- Adrian Năstase a atras voturile din partea celor care au votat cu Marko Bela în primul tur
- Traian Băsescu a atras voturile celor care au votat cu CV Tudor, Gheorghe Ciuhandu Gheorghe Dinu și George Becali

Date fiind "volumele" diferite ale electoratelor lui Marko Bela și Vadim (Vadim a obținut de două ori și ceva mai multe voturi decât Marko Bela), voturile celor care au votat în primul tur cu Vadim au cântărit foarte mult în departajarea candidaților din turul II.

Tabelul 12

Variabila dependentă	ADRIAN NASTASE - TURUL II				TRAIAN BASESCU - TURUL II			
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.
Variabile independente ⁶	B	Std. Error	Beta		B	Std. Error	Beta	
(Constant)	5.295	0.737		0.000	0.197	1.035		0.849
ADRIAN NASTASE	1.041	0.003	0.936	0.000	-0.041	0.004	-0.026	0.000
TRAIAN BASESCU	-0.058	0.004	-0.064	0.000	1.058	0.005	0.818	0.000
CORNELIU VADIM TUDOR	0.153	0.010	0.046	0.000	0.847	0.014	0.182	0.000
GHEORGHE DINU	0.062	0.211	0.001	0.768	0.938	0.296	0.010	0.002
GEORGE BECALI	0.398	0.058	0.019	0.000	0.602	0.081	0.020	0.000
MARKO BELA	0.806	0.006	0.317	0.000	0.194	0.008	0.054	0.000
GHEORGHE C. CIUHANDU	0.016	0.024	0.002	0.522	0.935	0.034	0.065	0.000
ALTII	0.876	0.059	0.050	0.000	0.176	0.083	0.007	0.034

⁴ Cu cel puțin 50 de alegători mai mult în turul II față de turul I. Nu au fost luate în calcul secțiile speciale

⁵ Analiză de regresie ce a avut ca variabilă dependentă numărul de voturi obținute de un candidat în turul II și ca predictorii voturile obținute în primul tur de scrutin, unitatea de analiză fiind secția de votare

⁶ În această analiză, variabilele independente au fost numărul de votanți care la turul I optaseră pentru un anumit candidat și care, conform calculului anterior, s-au prezentat la turul II.

Pentru o mai bună vizualizare a impactului a avut de redistribuirea voturilor din turul I am aplicat coeficienții de regresie la numărul de voturi obținute de fiecare candidat în primul tur.

Tabelul 13 Redistribuirea voturilor între turul I și II pentru Adrian Năstase și Traian Băsescu

	Numărul votaților la turul II	Adrian Năstase		Traian Băsescu	
		Coef de regresie	Voturi	Coef de regresie	Voturi
ADRIAN NASTASE	4,176,523	104%	4,346,994	-4%	-170,471
TRAIAN BASESCU	3,748,107	-6%	-218,529	106%	3,966,636
CORNELIU VADIM TUDOR	1,146,266	15%	175,340	85%	970,926
GHEORGHE DINU	43,904	6%	2,730	94%	41,174
GEORGE BECALI	130,927	40%	52,099	60%	78,828
MARKO BELA	308,207	81%	248,316	19%	59,891
GHEORGHE CORIOLAN CIUHANDU	142,617	2%	2,222	93%	133,333
AL TII	215,293	88%	188,568	18%	37,942
Total voturi la turul II (estimare)			4,797,740		5,118,258
<i>Total voturi la turul II (rezultate oficiale)</i>			<i>4,881,520</i>		<i>5,126,794</i>

Din nou, se poate observa că diferențele dintre rezultatele estimate și cele înregistrate în procesul verbal al BEC sunt nesemnificative.